

TOERISTISCH ONTHAALPLAN GEMEENTE KORTEMARK

JUNI 2012

studie uitgevoerd in opdracht van Gemeente Kortemark
door Miguel Boutry – RAG-solutions
www.rentaguide.be

INLEIDING	5
HOOFDSTUK 1: WAT WIL KORTEMARK?	6
1 Scan beleidsnota's	6
1.1 Geïntegreerd Cultuurbeleidsplan 2008-2013 Gemeente Kortemark	6
1.2 Onthaalplan Westhoek	6
1.3 Onthaalplan IJzer- en Handzamevallei en omgeving	7
2 Consultatierondes	7
2.1 Wat wil Kortemark?	7
2.2 Wat willen de bovenlokale partners?	10
2.3 Wat willen de lokale partners?	13
HOOFDSTUK 2: ALGEMENE SITUERING	15
1 Algemeen	15
2 Historiek	15
3 Toeristische dienst	16
3.1 Beschrijving	16
3.2 Personeel	18
3.3 Infrastructuur	18
3.4 Openingsuren	18
3.5 Werkingsmiddelen	18
HOOFDSTUK 3: WAT IS ER IN KORTEMARK?	20
1 Horeca	20
1.1 Logiesverstrekkers	20
1.2 ReCa	20
2 Sites met onthaalinfrastructuur	20
2.1 Archeologisch sitemuseum	20
3 Sites zonder onthaalinfrastructuur	21
3.1 Molens	21
3.1.1 Couchemolen	21
3.1.2 Koutermolen	22
3.1.3 Kruisstraatmolen	22
3.1.4 Wullepitmolen	22
3.2 Kerken	23
3.2.1 Sint Bartholomeuskerk	23
3.2.2 Sint Martinuskerk	23
3.2.3 Sint Hadrianuskerk	23
3.2.4 Sint Dionysiuskerk	23
3.2.5 Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk	24
3.3 Archeologische sites	24
3.3.1 De Hoge Andjoen motte	24
3.3.2 Grafheuvels uit de bronstijd	24
3.3.3 De Steenstraat	24
3.3.4 Vrouw Hille Wal	25
3.4 Andere:	25
3.4.1 Handzamevallei	25
3.4.2 Natuurgebied Ruidenberg	25

3.4.3	Bedrijven	25
3.4.4	Waterputten Kortemark	26
4	Route-infrastructuur	26
4.1	Fietsroutes	26
4.1.1	Krekedalroute	26
4.1.2	Molenroute	27
4.1.3	Plattelandskijkroute	27
4.1.4	Fietsknooppuntennetwerk	27
5	Evenementen en arrangementen	27
5.1	Evenementen	27
5.1.1	Open Museum Namiddag	27
5.1.2	Kortemark Natuurlijk	27
5.1.3	Kajakken in Kortemark	27
5.1.4	Zomerzoektocht	27
5.1.5	Molendag	28
5.2	Arrangementen	28
6	Streekproducten	28
7	Mobiliteit	28
	Hoofdstuk 4: SWOT-analyse	30
	HOOFDSTUK 5: STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN EN VISIE	33
1	Strategische doelstellingen	33
2	VISIE	34

INLEIDING

Eind 2010 werd in opdracht van de gemeente Kortemark, en meer specifiek de dienst toerisme, een LEADER-dossier opgesteld waarbij steun gevraagd werd om het Archeologisch Site-Museum te Werken en de omgeving op een eigentijdse manier te gaan ontsluiten met vooral aandacht voor de verschillende lagen in het landschap. Het landschap zou hierbij een verlengstuk worden van het museum. Of nog beter, het museumverhaal zou naar buiten gebracht worden. Men hoopte dit te bereiken aan de hand van diverse (digitale) routestructuren waarbij beleving een belangrijk rol zal spelen samen met een dorpsonthaalpunt en visualisaties in het landschap.

Bij het opmaken van dit dossier bleek al vlug dat dit verhaal enkel zou slagen indien het opgenomen werd in het ruimere verhaal van het toeristische gebeuren binnen de gemeente Kortemark. Op dat ogenblik was er echter geen duidelijk visie betreffende het toeristische onthaal van de gemeente. Daarom werd toen ook meteen beslist dat een toeristisch onthaalplan moest opgesteld worden.

Binnen dit plan worden in eerste instantie de bestaande beleidsplannen ontleed. De daaruit geëxtraheerde informatie vormen dan ook het uitgangspunt. In tweede instantie wordt nagegaan hoe de gemeente Kortemark zelf de toeristische toekomst van de gemeente ziet. Deze visie wordt dan gestaafd met de visie van heel wat bovenlokale partners op dit beleid. Verder wordt een inventarisatie van alle toeristische actoren opgemaakt en worden deze geëvalueerd. Een SWOT-analyse moet uiteindelijk in een duidelijke visie met afgelijnde doelstellingen resulteren.

HOOFDSTUK 1: WAT WIL KORTEMARK?

Uit dit hoofdstuk moet blijken waar de gemeente Kortemark zelf naartoe wil op toeristisch vlak en of deze overeenkomt met de visies van bovenlokale partners. De mix van deze wensen wordt het uiteindelijke besluit van dit onderdeel van het plan. Het is belangrijk dat dit duidelijk wordt vastgelegd aan het begin van het strategische plan zodat de evaluatie van de actuele situatie in de volgende stappen kan worden beoordeeld tegenover dit uitgangspunt. Uiteindelijk komen we via deze weg tot de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen (SWOT-analyse).

We gaan van start met het ontleden van de reeds bestaande beleidsplannen en vullen deze info aan met de resultaten van de eerder vermelde consultatieronde.

1 Scan beleidsnota's

1.1 Geïntegreerd Cultuurbeleidsplan 2008-2013 gemeente Kortemark

In het geïntegreerd cultuurbeleidsplan voor de periode 2008-2013 van de gemeente Kortemark wordt ook aandacht besteedt aan het luik toerisme.

Uit de rondvraging bij de bevolking in het kader van dit beleidsplan kwamen toen (anno 2007) volgende opmerkingen uit de bus:

- Een tekort aan wandelwegen en de problematiek van verdwijnende trage wegen werd aangekaart. Er was duidelijk een nood aan uitgestippelde wandelroutes.
- De fietspaden zouden niet voldoende onderhouden worden en er waren te weinig fietspaden. Er was zowel bij de fiets- als wandelpaden sprake van zwerfvuil.
- Er was nood aan een betere toegankelijkheid van de Handzamevallei.
- Het gebrek aan een toeristisch totaalplan werd aangekaart.
- Er was een tekort aan wegwijzers naar toeristische infrastructuur (museum, molens, ...)
- Er was nood aan meer toeristische promotie.
- Er was nood aan een groene zone in Kortemark.

Uiteindelijk werden in het plan volgende doelstellingen en prioriteiten naar voor geschoven:

- Inzetten op verdere uitbouw van toerisme, eventueel door een intergemeentelijke samenwerking.
- Er moet werk gemaakt worden van nieuwe wandelpaden en een trage wegen-netwerk
- Er moet aandacht zijn voor het onderhoud van fietspaden
- Er moet werk gemaakt worden van de bewegwijzering naar de toeristische infrastructuur
- Voor het Archeologisch Site-Museum zal geïnvesteerd worden in gasttentoonstellingen, openmuseumavonden, workshops voor kinderen

1.2 Onthaalplan Westhoek

In november 2009 kwam Westtoer naar buiten met een onthaalplan voor de Westhoek. Dit plan opgemaakt door Westtoer was gebaseerd op de visie uit 2007 van Toerisme Vlaanderen met betrekking tot de professionalisering van het toeristisch onthaal.

In dit plan is er weinig tot geen verwijzing naar Kortemark al is het plan toch best interessant in het kader van dit plan. Zo ijvert Westtoer onder andere voor virtueel onthaal. Een goeie toeristische website is dus van groot belang. Verder wordt geijverd voor meer professionalisme en kwaliteit en regioprofilering. Het is dus belangrijk dat de sfeer en beleving van de volledige regio aanwezig is, ook in lokale onthaalpunten als Kortemark/Werken. Er is zelfs sprake van een gezamenlijke aanpak binnen het regionaal onthaal.

Kortemark wordt als belangrijk aangestipt binnen de fiets- en wandelrecreatie door de aanwezigheid van de Vrijbosroute (Kortemark - Boezinge). Samen met Koekelare en Diksmuide wordt Kortemark trouwens als toegangspoort van de Westhoek aanzien vanuit het Brugse Ommeland.

Verder worden de opties als onbemande onthaalpunten en bemande onthaalpunten in de privésector naar voor geschoven. Beide zijn interessante pistes voor Kortemark.

Kortemark wordt als niet-erkend infokantoor genoteerd.

1.3 Onthaalplan IJzer- en Handzamevallei en omgeving

Dit plan werd opgemaakt in 2005 in het kader van het Interreg IIIb-project FRaME door de afdeling natuur, ANIMAL (huidig ANB), van het ministerie van de Vlaamse gemeenschap. Dit onthaalplan werd opgemaakt omdat men overtuigd is dat de een goede onthaalfunctie kan bijdragen tot de verruiming van de mogelijkheden tot natuurbeleving, maar dat het tevens een aantal negatieve invloeden van recreatie op de aanwezige natuurwaarden helpt te voorkomen. Een goed onthaal komt ook de sensibilisering ten goede.

Het plan stelt onder andere voorop dat versturende activiteiten in de regio moeten geweerd worden en dat volop de kaart van de zachte recreant moet gekozen worden.

In het plan worden heel wat aanbevelingen opgenomen naar ontsluiting (routes en paden, onthaalinfrastructuur, specifieke infrastructuur zoals vogelkijkhutten en aanlegsteigers) toe. Ook de communicatie krijgt de nodige aandacht in dit plan. Zo wordt bepaald wat men communiceert, wie de doelgroep is en hoe men dit aanpakt. In dit luik staat zorg voor de natuurwaarden centraal.

Het bezoekerscentrum De Otter wordt als centrale plaats naar voor geschoven wat onthaal en beleving van de IJzer- en Handzamevallei betreft. Van een satelliet in de Handzamevallei (bv. te Werken) is geen sprake.

In de aanzet tot actieplan zijn een aantal acties voorzien voor de gemeenten als Kortemark. Zo stelt men bijvoorbeeld voor om verkeer- en parkeeroverlast ter hoogte van attracties/activiteiten met onvoldoende voorzieningen te beperken door de omliggende dorpen als vertrekpunt te promoten.

2 Consultatierondes

2.1 Wat wil Kortemark?

De gemeente Kortemark wil voor de uitwerking van een integraal onthaalplan toerisme vertrekken vanuit haar eigen sterke punten. Deze **speerpunten** vereisen elk op zich een eigen specifieke aanpak waarop lokaal kan worden ingezet door de gemeente.

1. Met de deelgemeente Werken heeft de gemeente een belangrijk element uit **de streek-geschiedenis** op haar grondgebied liggen. Werken vormt zo wat een knooppunt waarin de **Romeinse** en **Middeleeuwse** geschiedenis bij elkaar komen. De Steenstraat doorkruist de gemeente als een stille getuige van de Romeinse aanwezigheid in de streek. Het tracé van deze heerweg is sinds het begin van de jaartelling zo goed als ongewijzigd gebleven. De weg speelde een belangrijke rol in de ontsluiting van de kuststreek. De weg bleef belangrijk ook tijdens de Middeleeuwen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat net in de buurt van de weg de motte van Werken (de Hoge Andjoen) is aangelegd. Deze site zou tot de oorspronkelijke verblijfplaatsen van de eerste graven van Vlaanderen behoord hebben. Er is dus best wat geschiedenis te vertellen over de streek en de ontwikkeling van deze regio. Er zijn in de gemeente ook sporen van pre-Romeinse bewoning in de streek aangetroffen. Deze worden momenteel belicht in een deel van het archeologische site-museum te Werken.
De gemeente wil deze thematiek duidelijker naar voor brengen, en verder exploiteren binnen het toeristisch onthaal.
2. Op het grondgebied van de gemeente vinden we **de Broeken en de Handzamevallei** terug. Dit natuurlijk overstromingsgebied is grotendeels bewaard als open ruimte waarin akkers en weiden elkaar afwisselen. Deze open groene ruimte met hoge natuurwaarde biedt voor de gemeente een reeks aan mogelijke aanknopingspunten. Er kan ingezet worden op **natuur- en milieueducatie**. Het open groene landschap leent zich voor openluchtklassen, arrangementen waarin groepen de natuur van de vallei en de broeken van dichtbij kunnen leren verkennen. De gemeente wil dit thema doelgroepgericht aansnijden.
3. De open groene ruimte en het landelijke karakter maken van Kortemark een uitgelezen bestemming voor de **wandelaar en de fietser**. Een goed uitgebouwd fietsroutenetwerk langs landelijke wegen vormen een heel belangrijke toeristische troef. De ervaring van het landschap van de gemeente, gaande van de Ruidenberg tot de Handzamevallei zorgen voor een afwisselend decor voor de fietsroutes die de gemeente doorkruisen. De gemeente wil inzetten op het verbeteren van het bestaande aanbod aan fietsroutes. Voor het wandelroutenetwerk wordt aansluiting gezocht bij de uitbreiding van het provinciaal netwerk. Recent werd samen met het Regionaal Landschap IJzer en Polder een inventaris gemaakt van de trage wegen in de gemeente.
4. Het landschap van de gemeente wordt bekroond door een aantal **molens** die nog maalvaardig zijn. Deze molens bieden een aanknopingspunt om de ambachtelijke activiteiten uit de streek onder de aandacht te brengen. De gemeente wenst duidelijk dit thema verder te ontwikkelen als een specifiek aanbod voor de bezoeker.
5. Een nieuwe pijler binnen het toeristische beleid voor de gemeente kan waterrecreatie worden. In de zomer van 2011 werden voor het eerst succesvolle kajaktochten op de Handzamevaart georganiseerd en o.a. de stationsputten in Kortemark en oude waterbekkens voor de groentenindustrie kunnen voor nieuwe kansen zorgen.
6. Het aanbod aan horeca in de gemeente dient verder uitgebreid te worden. Vooral de logiesverstrekkers zijn een belangrijk segment in de toeristische sector in Kortemark. Deze wenst de gemeente beter te ondersteunen.
7. Betreffende de 100-jarige herdenking van W.O. 1 sluit Kortemark zich vooral aan bij het herdenkingsprogramma van de interculturele samenwerking GINTER. Deze mikt vooral op lokale activiteiten en verhalen. Speerpunt binnen deze herdenkingen wordt Zarren

waar men het verhaal van het station gedurende de bezetting, het waterkasteel en de recent beschermde bunkers in de kijker wil zetten.

Het lokale bestuur is er zich echter van bewust dat deze speerpunten niet een louter theoretische oefening mogen blijven. Er zal actie moeten worden ondernomen en net daar, zijn ook door de gemeente zelf al een aantal **knelpunten** gedetecteerd. De belangrijkste van deze drempels kunnen als volgt kort worden samengevat.

1. Het lijkt erop dat er wat te veel mogelijk te exploiteren thema's aanwezig zijn. Er dringt zich mogelijk een keuze op naar welke zaken als echt belangrijk worden beschouwd en welke eerder onderschikt kunnen zijn. Dit zal de aanpak vanuit de dienst voor Toerisme al voor een eerste maal wat structureren.
2. De dienst voor Toerisme is slechts bemand door een 0,5 VTE. De mankracht wordt weliswaar uitgebreid met een ruime groep van vrijwilligers en studenten, maar toch blijkt dit niet voldoende om de dienst volledig goed te laten functioneren. Bovendien is het heel moeilijk om de "klant" duidelijk te maken waar en wanneer de dienst bereikbaar is. Op strategische plaatsen (bv: Couchezmolen, gemeentehuis, archeologisch-site museum, CC De Beuk) worden de openingsuren en plaatsen van het toeristisch onthaal uitgehangen. Er zal eveneens werk gemaakt worden van een netwerk van infopunten (bij lokale horeca). Op deze infopunten zal de toerist de noodzakelijke toeristisch informatie kunnen verkrijgen.
3. Naast de dienst voor Toerisme bestaat er een gidsenwerking in de gemeente. Deze werking is echter te beperkt om het volledige aanbod te kunnen bevatten. Momenteel zijn er 2 natuurgidsen, 5 molenaars en 1 historische gids beschikbaar voor groepen.
4. De gemeente wil al geruime tijd specifieke aandacht besteden aan schoolgroepen van dichtbij en verder af. Ondanks de inspanningen blijkt echter dat het aanbod niet aan slaat. Er dient hier dus duidelijk nog veel werk verricht te worden.
5. Het archeologische museum in Werken wordt lokaal totaal niet gedragen. Het museum staat er als een eiland op zich. Het is niet direct gelinkt aan de archeologische site, wat het voor de bezoeker nogal ingewikkeld maakt om de context te begrijpen. Bovendien is het moeilijk om uitleentoonstellingen aan te trekken. Hierdoor blijft het museum een statisch gegeven, met een wat verouderde opstelling van de objecten en de informatie.
6. De uitbreiding van het provinciale wandelnetwerk wordt door de WVI behartigd. Momenteel zijn er onderhandelingen bezig om de verbinding tussen Barisdamstraat en Werkenstraat en tussen Zarrenstraat en Steenstraat te realiseren. Dit is echter een proces van lange adem waarvoor tot op heden geen timing is gekend. Deze verbindingen zijn echter conditio sine qua non voor het lokale wandelnetwerk. De samenwerking tussen de dienst toerisme en de milieudienst/technische dienst loopt wat dit project betreft vaak wat moeilijk. Trage wegen zijn geen prioriteit voor deze diensten.
7. Er ontbreekt momenteel een duidelijke huisstijl voor de communicatie van de dienst voor Toerisme. Het toeristische merk Kortemark bestaat op vandaag niet. Dit zou moeten worden aangepakt om de productherkenning te bevorderen. Momenteel wordt bij flyers en affiches een uniforme opmaak gehanteerd die aansluit bij de huisstijl van de gemeentelijke cultuurdienst.
8. Het aanbod aan evenementen binnen de gemeente beperkt zich vooralsnog tot een molendag (1ste zondag van juni), Open Museumavond, enkele landschapswandelingen

met natuurgids en de zomerse kajaktochten. De Open Museumavond wordt niet langer Vlaams georganiseerd en valt dus volledig terug op eigen lokaal initiatief.

Het lenigen van deze knelpunten kan een belangrijke stap vormen in een beter toeristisch onthaal in de gemeente Kortemark. De gemeente wil hierin de nodige stappen zetten, maar dit natuurlijk in overleg met andere partners die ook hun inbreng hebben op vlak van onthaal en toerisme.

2.2 Wat willen de bovenlokale partners?

De invulling van dit onderdeel van de studie is gebaseerd op een bevraging van een aantal relevante bovenlokale partners:

- Westtoer (E.Eloy)
- Stad Diksmuide (P. Demarrée en P. Bossu)
- Provincie West-Vlaanderen, Gebiedsgerichte Werking (F. Boury en K. Hindryckx)
- Regionaal Landschap IJzer en Polder (V. Despeghe)
- Agentschap Natuur en Bos, Vlaamse overheid (F. Verhaeghe)

De optie om het stadsbestuur van Diksmuide ook te betrekken is gebaseerd op de vroegere samenwerking die er bestond onder de naam Westblik. Dit was een intergemeentelijke samenwerking rond culturele manifestaties zoals Open MonumentenDag. Ook recentere samenwerking met Hout- & Blooteland (voor de digitalisering van archieven burgerlijke stand) was een argument om met Diksmuide over het onthaal in Kortemark samen te zitten.

De bevindingen van deze bevraging van bovenlokale partners is verwerkt in onderstaande tekst. Daarbij is geopteerd om de zaken volgens invalshoek te structureren, eerder dan weer te geven welke partner welke zaken aandroeg. Veel opmerkingen en bedenkingen kwamen overigens vaak terug bij elke partner. Grosso modo kunnen de elementen, aangereikt door de bovenlokale partners, als volgt worden gestructureerd: inhoudelijk, organisatorisch, infrastructureel en opmerkingen inzake het aanbod.

Inhoudelijk werden volgende aandachtspunten geregistreerd:

1. Kortemark heeft als gemeente geen grote ambities wat betreft de Eerste Wereldoorlog. Al lijkt het best mogelijk om via de site van het station in Zarren en de Vrijbosroute mee te liften binnen het verhaal van “De Andere Kant van het Front”. (TRP-project voor de regio Roeselare rond het bezette gebied naast het front tijdens WOI).
2. Inhoudelijk lijkt het aangeraden om de focus niet langer op het geschiedkundige verhaal noch op het archeologische verhaal te leggen. Het is gebleken in het verleden dat dit onvoldoende aantrekkingskracht heeft om bezoekers naar de gemeente te halen. Het lijkt eerder goed om in te zetten op het natuurverhaal en daar doorheen elementen van het historische en archeologische verhaal in te verweven. De hedendaagse trend naar een verhoogde belevingservaring voor de bezoeker dient ook in deze case voldoende aandacht te krijgen. Ook het industriële verhaal van de gemeente kan hier onder de aandacht gebracht worden.
3. Logisch gevolg van een verhoogde aandacht voor natuur ipv het archeologische verhaal is het in vraag stellen van de invulling van het museum te Werken. Moet hier geen vernieuwde invulling komen waarbij er meer aandacht wordt besteed aan het natuurverhaal? Moeten archeologie, geschiedenis en natuur elkaar in dit knooppunt niet vinden?

4. Een laatste inhoudelijke wenk: moet het natuurverhaal naast het historische aspect ook niet het ambachtelijke verhaal van de regio dragen. De molens, de scheepvaart op de Handzamevaart, begrazing en hooien van de broeken, de landbouw. Al deze elementen kunnen het natuurverhaal aanvullen.

Ook **de organisatie van toerisme** in Kortemark werd door de bovenlokale partners kritisch tegen het licht gehouden. De opmerkingen hieromtrent omvatten volgende elementen:

1. De toeristische dienst is moeilijk te vinden in de gemeente. Het is niet duidelijk waar die zit, wanneer die open of bereikbaar is. Voor de bezoeker is dit eerder ontmoedigend. Het feit dat er slechts 0,5 VTE toeristisch ambtenaar is, aangevuld met vrijwilligers, doet deze situatie niet veel goed.
2. De openingsuren van de dienst voor Toerisme zijn onvoldoende en bovendien niet gekend. Om de informatieverstrekking meer toegankelijk te maken lijkt het aangewezen om samenwerkingsmogelijkheden met de horeca af te tasten. Mogelijk kunnen de logiesverstrekkers en de reca ook een deel van de loketfunctie opnemen in hun aanbod? De dienst toerisme werkt momenteel aan een netwerk van infopunten.
3. De gidsenwerking in de gemeente is te beperkt. De gidsen die momenteel actief zijn, zijn goed, maar kunnen de vraag niet volledig beantwoorden. Bovendien zijn de gidsen elk op hun domein specifiek opgeleid, maar zijn ze niet vertrouwd met het volledige pakket dat de gemeente kan aanbieden aan groepen.
4. De communicatie die vanuit de dienst voor Toerisme gebeurt heeft nood aan een nieuwe en duidelijke huisstijl. Dit zal de herkenbaarheid verhogen. Meteen kan ook een meer gestructureerd beeld aangeboden worden aan de "klant".
5. Naast duidelijke communicatie naar de "klant" toe is er ook nood aan overleg en samenwerking met de horeca. Nieuwe logies moeten worden begeleid, de verschillende partners moeten elkaar leren kennen en elkaar en de gemeente kunnen versterken. De dienst voor Toerisme speelt hierin een rol als motor.
6. Als er voor geopteerd wordt het natuurverhaal duidelijker op het voorplan te zetten, moet misschien onderzocht worden of er kan samengewerkt worden met het bezoekerscentrum De Otter aan de Blankaart. Misschien is het mogelijk om in de Handzamevallei een constructie uit te werken die dient als satelliet van het BC De Otter.
7. In navolging van wat er in het LEADER-dossier voor het DOP Werken is opgenomen, lijkt en toekomstbeeld van een onbemand infopunt in Werken een realiteit te worden. Dit is een goede evolutie. Er moet afgestapt worden van het steeds willen bemannen van dergelijke onthaalpunten.
8. De inspanning om een eigen toeristisch onthaal te voorzien kan de mogelijkheden van een gemeente overstijgen. Daarom is misschien aangewezen om met een aantal buurgemeenten aan tafel te zitten. Misschien moet men nadenken om zich intergemeentelijk te organiseren voor toerisme. Dergelijke samenwerking kan een efficiënter en effectiever inzetten van middelen en mensen mogelijk maken.

Op vlak van het **aanbod** in de gemeente Kortemark, noteerden we volgende elementen uit de consultatie van de bovenlokale partners.

1. De gemeente moet haar aanbod specifiek voor schoolgroepen verder uitwerken. Daarbij moet voldoende aandacht worden besteed aan de schoolgroepen van de eigen gemeente. Daarnaast dient ook een aanbod gemaakt specifiek voor schoolgroepen die van verderaf komen. Bij deze tweede groep kan de scoop iets meer op de streek komen te liggen.
2. Wat evenementen betreft moet de gemeente inzetten op zaken met een familiaal en kindvriendelijk karakter. Molendag, Open Museumavond en andere events kunnen hiervoor gebruikt worden. Het kindvriendelijke aspect moet vooral in de belevingsgerichte aanpak terug te vinden zijn. Ervaren is een moderne trend, dus voelen, proeven, ruiken, ...
3. De verschillende elementen die de gemeente aanbiedt moeten onder de vorm van arrangementen worden aangeboden. De bezoeker moet kunnen combineren, zo flexibel als mogelijk. Arrangementen zoals "Loeren in de Broeken" zijn hiervan een zeer geslaagd voorbeeld.
4. Het recreatieve aanbod van de gemeente is een pluspunt. Het reeds bestaande fietsknooppuntennetwerk is een troef. Dit kan ook op niveau van de wandelaar verder uitgewerkt worden. De uitbreiding van het provinciaal wandelnetwerk is hierin zeer belangrijk. Ook andere recreatievormen kunnen mogelijk ingevoerd worden. Kajakken kan tijdelijk een optie zijn op de Handzame. Voorwaarde is echter dat er een lusvormige afvaart mogelijk is. Ook dient dit varen afgetoetst te worden met de bepalingen van het vogelrichtlijngebied.
5. De spoorwegbedding (Vrijbosroute) is tot nu toe onderbelicht. Dit kan een nieuwe impuls geven aan de toeristische routes binnen de gemeente.
6. Het fietsaanbod in de gemeente moet verder uitgewerkt worden en meer gepromoot. Fietsverhuur is hier misschien een optie? Ook fietsherstelpunten? Verder is het belangrijk dat men de infrastructuur en inrichting wat afstemt op de belangrijke fietsas tussen Kortmark en Torhout.
7. In het aanbod kan er mogelijk ook ruimte zijn voor publicaties die aantrekkelijke deelaspecten uit de geschiedenis en het aanbod van de gemeente in de kijker plaatsen.

Op het vlak van de beschikbare infrastructuur zijn ook een reeks van elementen aangereikt.

1. De inplanting van het museum is wat ongelukkig: de link met de eigenlijke archeologische site ontgaat menig bezoeker. Deze link dient hersteld te worden, voor zover dit mogelijk is.
2. De inrichting en de lay-out van het museum is wat gedateerd. Bovendien komt de opstelling met daarin zowel de grafheuvels, de Romeinse Steenstraat, de motte en het klooster als rommelig over. De bezoeker weet na een bezoek niet echt wat hij heeft gezien en waar hij dit in de ruimte rondom het museum moet situeren. Mogelijk kan hier een en ander aangepast worden met de uitwerking van het DOP voor Werken (LEADER-dossier).
3. De uitbreiding van het provinciaal wandelnetwerk is nodig om de wandelinfrastructuur in de gemeente te vervolledigen. Hierdoor kan de wandelaar vanuit Werken een stuk van het omliggende landschap gaan verkennen. Meteen ook de mogelijkheid om een deel van het museumverhaal naar buiten te brengen.

4. Met de dorpskernvernieuwing van Werken is er een mogelijkheid om de geschiedenis en de verhalen van de plek te verankeren in de open ruimte. De gemeente dient hier rekening mee te houden bij het vormen van een visie.
5. Op gemeentelijk niveau zou men de infrastructuur kunnen toespitsen op Werken en Edewalle als 2 speerpunten in het toeristisch verhaal. Werken zou als instappunt kunnen worden aangeduid. Hier komt dan ook echte onthaalinfrastructuur. Hier dient dan voldoende doorverwijzing te gebeuren naar andere belangrijke elementen als de molens, Kortmark zelf en Edewalle. Edewalle zou vooral aansluiting kunnen bieden naar het Wijnendale-bos en het natuureservaat. Vanuit Werken kan de bezoeker dan ook het fietsnetwerk op en het lokale wandelnetwerk gaan verkennen.
6. De Steenstraat is een belangrijke structurerende as in de gemeente. Bij de provinciale ontwikkeling dient er vooral aandacht besteed te worden aan de verrommeling. Men dient hier voldoende aandacht te hebben voor de zichtbare landschappelijke kwaliteiten langsheen de weg.

2.3 Wat willen de lokale partners?

De bevraging van de lokale partners gebeurde enerzijds door contact ter plaatse (interview), en anderzijds door een bevraging via mail.

De bevraging via mail gebeurde aan de hand van volgende vragen:

- Wat is uw doelgroep? Duidt aan in onderstaand lijstje:
 - o Lokale bevolking
 - o Bedrijfsleven
 - o Toeristen
 - o Schoolgroepen
 - o Andere:
- Wat is het leeftijdsprofiel van uw klanten?
 - o Tot 18 jaar
 - o 18 tot 45 jaar
 - o 45 tot 65 jaar
 - o 65 en ouder
- Welke zijn de toeristische troeven van uw bedrijf?
- Welke zijn de toeristische troeven van Kortemark?
- Wat zijn volgens u belangrijke werkpunten voor de uitbouw van een beter toeristisch onthaal in de gemeente? Welke zaken moeten volgens u dringend onder handen worden genomen?

De resultaten van de bevraging werden samengevat volgens de gestelde vragen.

Bij de **doelgroepen** valt op dat zowat alle doelgroepen in het vizier worden genomen. Sommige lokale partners richten zich op groepen en families, andere dan weer specifiek op koppels. Wat echter vooral uit de resultaten naar voor komt is dat er geen enkele partner zich specifiek richt op schoolgroepen. Bij de reca ligt de nadruk vooral op toeristen en het bedrijfsleven.

Het **leeftijdsprofiel** van de klanten van de bevroegde partners varieert van 18 tot 65 jaar en ouder. Ook hier blijkt weer specifiek een lacune te bestaan voor wat betreft schoolgroepen.

Wanneer er gepeild wordt naar wat **de eigen individuele troeven** zijn van de lokale toeristische partners in Kortemark, komen vooral volgende elementen naar boven:

- Alle partners spelen het landelijke karakter van hun omgeving en de rustieke kwaliteit van hun ligging uit als een troef.
- Sommige partners voegen daaraan toe dat hun gebouwen gerestaureerd, streekeigen erfgoed zijn, wat voor hen een belangrijke meerwaarde is.
- De natuur en de recreatieve mogelijkheden worden ook als individuele troeven beschouwd. Bij 1 partner is er ook de mogelijkheid om als bezoeker fietsen te huren.

Als we het over de **troeven van de gemeente** als toeristische bestemming hebben, dan werden volgende zaken opgetekend:

- De centrale ligging van Kortemark in de provincie is een zeer belangrijk pluspunt. Ook de aanwezigheid van het station is voor de lokale partners van groot belang.
- De openheid en de natuur van de gemeente zijn eveneens een troef: de recreatieve mogelijkheden zijn heel divers en betekenen voor de “klanten” een mooi palet aan keuzemogelijkheden.
- Het erfgoedverhaal van de gemeente is volgens de partners een belangrijke meerwaarde: de molens, de archeologie, de motte, het ambachtelijke leven.
- Ook de aanwezige infrastructuur voor recreatie vormt een belangrijke meerwaarde.
- Opvallend is trouwens dat een aantal van de bevraagde partners absoluut geen idee hebben van wat de troeven van de gemeente zijn. Dit is opmerkelijk.

Naast de troeven die er in de gemeente voorhanden waren, werd ook gepeild naar de **werkpunten / gebreken** die door de lokale partners worden ervaren.

- Sommige partners kennen de gemeente zo weinig dat ze noch troeven noch werkpunten konden definiëren. Dit is op zich een duidelijk signaal dat de samenwerking tussen de dienst voor Toerisme en de lokale partners totaal zoek is. Er is zo goed als geen contact. Hier wordt echter vanuit de dienst toerisme in het voorjaar van 2012 werk van gemaakt. Was reeds gepland.
- De meeste lokale partners vinden dat er nog veel werk is aan een doeltreffende bewegwijzering naar de horeca. Dit komt zowel de gemeente als de individuele partner ten goede. Ondertussen werd dit punt reeds behandeld.
- De communicatie met de dienst voor toerisme is zo goed als onbestaande. Dit dient verbeterd te worden, mogelijk met invoeren van een duidelijk merk of duidelijke huisstijl. Ook hier werd ondertussen werk van gemaakt.
- Volgens de lokale partners is er ook een tekort aan restaurants op de gemeente. Dit vormt een belangrijk onderdeel in het aanbod van de logiesverstrekkers naar hun “klanten” toe.
- Er dient ingezet te worden op de stationsputten van Kortemark als recreatief knooppunt.
- De aanduiding en aanleg van de trage wegen kan beter. Hiervoor wordt naar het voorbeeld van Hooglede-Gits gekeken.
- Er is nood aan meer promotie voor de eigen streekproducten (Kreketaart, jenever, foie gras).

Hoofdstuk 2: Algemene situering

1 Algemeen

De fusiegemeente Kortemark, ontstaan in 1976, bestaat uit de dorpskernen Handzame, Werken, Zarren en Kortemark. De gemeente is 5500ha groot en ligt centraal in West-Vlaanderen, in het arrondissement Diksmuide. Kortemark heeft 12 068 inwoners (cijfers van 1/1/2010).

De gemeente wordt getypeerd door een grote openheid en een landelijke karakter. Dit vertaalt zich ook in de cijfers. 85% van het gemeentepoppervlak is onbebouwd.

In de deelgemeente Kortemark wonen het meeste inwoners (ong. 6000 inw.) en worden de meeste gemeentediensten gecentraliseerd: gemeentehuis, hoofdbibliotheek, zwembad, etc...

De andere deelgemeenten zijn een stuk landelijker.

De gemeente Kortemark kent een bescheiden regionale aantrekkingskracht door de aanwezigheid van een grote middelbare school (ca. 1100 lln.). De lokale bevolking beschikt over een goed uitgebouwd net van lagere scholen, een goede infrastructuur in een gemeentelijk sportcentrum, een privé rust- en verzorgingstehuis, een OCMW-rusthuis, een aantrekkelijke culturele infrastructuur in de kern Kortemark en een net van polyvalente ontmoetingscentra in de vijf kernen.

De kernen Zarren (ca. 2000 inw) en Werken (ca. 1000 inw.) liggen in de periferie van de gemeente en vertonen de typische kenmerken van een Westhoekgemeente: achteruitgang van de secundaire en tertiaire sector, veroudering van de bevolking, plattelandsvlucht. De kernen Handzame (ca. 2300 inw.) en Edewalle (ca. 800 inw.) sluiten eerder aan bij de kern Kortemark.

De belangrijke verkeersaders als de verbinding Lichtervelde-Diksmuide of de spoorlijn De Panne-Gent zorgen ervoor dat de gemeente zeer goed ontsloten is en gemakkelijk toegankelijk voor toeristen.

Op toeristisch vlak valt de gemeente Kortemark binnen de regio Westhoek, maar leunt aan tegen het Brugse Ommeland.

2 Historiek

De gemeente Kortemark wordt voor het eerst in 1063 vermeld als “Merck”, wat duidt op een Frankische oorsprong en zoveel betekent als “afgebakend gebied binnen onbebouwde gronden”.

Een hele mondvul weliswaar, waaruit we kunnen afleiden dat “Merck” indertijd een bescheiden, afgebakende nederzetting was gelegen op de grens van het overstromingsgebied van de Handzamevaart en de bossen van Houthulst.

In 1281 kwam het inmiddels tot “Courtemarck” herdoopte dorp in handen van Gwijde van Dampierre, de toenmalige Graaf van Vlaanderen. Het bekwam de status van “Ambacht” en kreeg een eigen bestuur en een eigen rechtsmacht.

De oudste officiële vermelding van “Hansam “ gaat terug tot het jaar 1085; de naam zou een Germaanse oorsprong hebben en betekenen: “landtong midden een overstromingsgebied”. Vermoedelijk waren het Friese handelaars die hier, op een boven het zeewater uitspringende landtong, een nederzetting stichtten, van waaruit ze via het water hun waren verhandelden.

Nog eeuwen nadat het overstromingswater zich had teruggetrokken bleef Handzame een niet onbelangrijke zeehaven.

Bij hoog water konden middelgrote schepen binnenvaren tot aan het “aarsgat”. Van hieruit werd het Vlaamse laken via de Krekebeek naar de Torhoutse jaarmarkt verscheept en tot aan het einde van de 19de eeuw voeren nog elke maandag “cogghen” beladen met boerinnen naar de Botermarkt in Diksmuide.

De eerste vermelding van Werken vinden we terug in een handschrift van de abdij van Sint-Omaars.

Het dorp wordt er vermeld onder de naam "Weretha" wat "wal aan het water" wil zeggen. In 1279 kwam de heerlijkheid Werken in handen van Gwijde van Dampierre, Graaf van Vlaanderen. In 1286 liet zijn echtgenote hier een klooster bouwen voor de orde van de Rijke Klaren. Reeds in 1295 werden de gebouwen verkocht aan de Cisterciënzerinnen van Hemelsdale, die te Werken verbleven tot in 1578, toen hun klooster door de Geuzen volledig werd verwoest. Hemelsdale vestigde zich nadien nog te Diksmuide en te Brugge en werd pas in 1827 opgeheven.

Op dinsdag 20 oktober 1914 werd Werken door de Duitsers bezet. De gemeente werd geplunderd en verwoest, de kerk werd als paardenstal gebruikt, op 17 plaatsen werd er brand gesticht en zeven mensen werden gedood.

Ook de Tweede Wereldoorlog teisterde Werken. Op 28 mei 1940 was Werken opnieuw door de Duitsers bezet. In de nacht van 30 juli 1943 werd Werken het slachtoffer van luchtbombardementen. De kerk werd daarbij het meest vernield.

De oudste schriftelijke vermelding van het dorp "Villa Sarra" (Zarren) dateert uit het jaar 961.

De naam is waarschijnlijk afgeleid van het Keltische "ser" (d.i. snel stromend). Het dorp had immers, via de golf van Diksmuide, de latere Broeken, een rechtstreekse verbinding met de zee.¹

Op 01/01/1977 worden Kortemark, Handzame en de eerder gefusioneerde gemeente Zarren-Werken (01/01/1971) samengevoegd onder de naam "Kortemark".²

3 Toeristische dienst

3.1 Beschrijving

De dienst toerisme verzorgt het toeristische onthaal binnen de gemeente. Maar doet ook aan productontwikkeling. Zo staat deze dienst in voor het uitwerken van toeristische routes (fiets- en wandelroutes) en het organiseren van toeristische evenementen.

Daarnaast zorgt de dienst voor het verspreiden van toeristische brochures, de verkoop van recreatieve kaarten, de organisatie en ontwikkeling van groepsbezoeken en – arrangementen, vertegenwoordigen van de gemeente op beurzen en bovenlokale overlegmomenten, etc...

Tenslotte is de dienst toerisme ook het aanspreekpunt voor de lokale toeristische actoren (logiesverstrekkers, andere horeca, ...). Deze actoren kunnen bij de dienst toerisme terecht voor de verdeling van toeristische publicaties, promotie en advies over bijvoorbeeld het logiesdecreet.

Een overzicht van het aanbod aan toeristische publicaties:

Wervingspublicaties:

- Toeristische werffolder - deze wordt herwerkt naar een pocket editie waar alle info betreffende horeca, toeristisch aanbod, activiteiten, etc... zal worden opgenomen.
- Folder Archeologisch Site-Museum (gratis)

¹ www.kortemark.be

² www.vioe.be

- Flyer Couchezmolens - molenmuseum (gratis)
- Dagtrips voor scholen, groepen en verenigingen (gratis)

Bezoekersgidsen:

- Bezoekersgids Archeologisch Site-Museum (gratis)
- Brochure Wullepitmolen
- Brochure Kruisstraatmolen
- Brochure Couchezmolens, molenmuseum
- Educatieve brochure Molenmuseum Couchezmolens (3e graad B.O.)
- Educatieve brochure (+ begeleidende nota) Archeologisch Site-Museum Werken (3e graad B.O.)

Regionale publicaties:

- Westhoekjes – toeristische gids voor de Westhoek (gratis)
- Leiekantjes – toeristische gids voor de leievallei (gratis)
- Kustschatten – toeristische gids voor de kustregio (gratis)
- Onthaasten in het Brugse Ommeland - - toeristische gids voor het Brugse Ommeland (gratis)
- Wandelen, Fietsen, paardrijden en Toeren in West-Vlaanderen – overzicht van alle provinciale fiets,-wandel,-auto en ruiterspaden.
- Toeristische brochures van Alveringem, Diksmuide, Heuvelland, Ieper, Koekelare, Langemark-Poelkapelle, Lo-Reninge, Mesen, Poperinge, Staden, Veurne, Vleteren, Wervik en Zonnebeke (gratis)

Fiets- en wandelbrochures:

- Molenfietsroute (gratis)
- Plattelandskijkroute (gratis)
- ViaVia - fietsen in het spoor van de Romeinen (gratis)
- Krekedalfietsroute (2 euro)
- Gitsbergfietsroute (2 euro)
- Bakelandtfietsroute (2 euro)
- Wijnendaelefietsroute (2 euro)
- Kastelenroute (2 euro)
- IJzerbroekenfietsroute (2 euro)
- Schoorbakkefietsroute (2 euro)
- Drie Grachtenwandelpad (1,25 euro)
- Fietsnetwerkkkaart Westhoek Noord (6 euro)
- Fietsnetwerkkkaart Westhoek Zuid (6 euro)
- Fietsnetwerkkkaart Brugs Ommeland Noord (6 euro)
- Fietsnetwerkkkaart Brugs Ommeland Zuid (6 euro)
- Fietsnetwerkkkaart Kust (6 euro)
- Fietsnetwerkkkaart Leievallei West (6 euro)
- Wandelpad "Tussen Kreke en Kouter" (gratis)
- Wandelpad "Naar en doorheen de Bethoosterse broeken" (gratis)

Via de overkoepelende werking van o.a. Westtoer (Toerisme Westhoek) kan toerisme Kortemark genieten van gezamenlijke promotie en organisatie van bepaalde evenementen zoals in het verleden Westhoek Fietsdag, Provinciale molendag,

3.2 Personeel

Er is 1 halftijdse werknemer op D-niveau voor de toeristische dienst en het Archeologisch Site-Museum.

Dankzij de nauwe samenwerking met de gemeentelijke cultuurdienst kan de dienstverlening naar de bezoeker toe gegarandeerd worden. Ook voor de organisatie van bepaalde (toeristische) evenementen blijkt deze samenwerking noodzakelijk.

De toeristische ambtenaar is permanent bereikbaar via mobiele telefoon.

Betreffende het onthaal aan het archeologisch site-museum wordt gewerkt met vrijwilligers en jobstudenten om op deze manier een optimale dienstverlening te kunnen verzekeren.

3.3 Infrastructuur

Het toeristisch onthaal van de gemeente is verdeeld over 2 locaties:

- Enerzijds wordt dit verzorgd vanuit de kantoren in CC De Beuk (Torhoutstraat 9 – 8610 Kortemark). Hier is dankzij de samenwerking met de cultuurdienst een constante permanentie. De bezoekers kunnen er terecht voor informatie en toeristische publicaties.
- Anderzijds kan de toerist ook terecht aan het onthaal van het Archeologisch Site-Museum in de deelgemeente Werken (Vladslostraat 9 – 8610 Kortemark). Ook hier kunnen toeristische publicaties meegenomen of gekocht worden en krijgt men allerlei toeristische info. De permanentie hier is beperkt tot de openingsuren van het museum. Dankzij de medewerking van vrijwilligers en jobstudenten kan het museum en bijgevolg het toeristisch onthaalpunt vaker geopend worden dan wat anders haalbaar zou zijn met de halftijdse toeristische ambtenaar.

3.4 Openingsuren

- Toeristisch onthaalpunt CC De Beuk:

Openingsuren: maandag t.e.m. vrijdag van 9u tot 12u

- Toeristisch onthaalpunt Archeologisch Site-Museum:

Openingsuren: woensdag t.e.m. zondag van 14u tot 17u

Gesloten: maandag, dinsdag en feestdagen. Jaarlijks gesloten van 1 december t.e.m. 31 maart

De toeristische ambtenaar is permanent te bereiken via een mobiel nummer.

3.5 Werkingsmiddelen

De toeristische dienst draait op een vrij beperkt budget. Er wordt vooral geïnvesteerd op promotie (druk toeristische folders) en het organiseren van evenementen en activiteiten. Een groot deel van deze activiteiten zijn gekoppeld aan de molens of het archeologisch site-museum.

Een overzicht (excl. personeelskosten):

(budget 2012)

- drukken folders toerisme	3 000 euro
- aankoop materiaal toerisme	3 100 euro
- activiteiten toerisme door derden	5 000 euro
- museum: technische benodigdheden	200 euro
- organisatie activiteiten museum	3 000 euro
- organisatie activiteiten rond molens	500 euro
 TOTAAL	 14 800 euro

Hoofdstuk 3: Wat is er in Kortemark?

1 Horeca

1.1 Logiesverstrekkers

Dankzij 7 B&B's en 4 vakantiewoningen kan de toerist zonder enig probleem overnachten in de gemeente Kortemark. Dit aanbod is vrij beperkt in vergelijking met andere gemeenten in de Westhoek. De laatste maanden is wel een duidelijke groei van het aanbod merkbaar.

De logiesverstrekkers mikken uiteraard voor een groot deel op de toerist, maar ook de bedrijfswereld maakt deel uit van het cliënteel.

Een up-to-date lijst van logiesverstrekkers is te vinden op de website www.kortemark.be

(zie 2.3 voor meer info)

1.2 ReCa

De gemeente Kortemark beschikt over 10-tallen horecazaken. Het merendeel hiervan heeft echter een zeer beperkte toeristische inslag. Het grootste deel van deze horecazaken zijn dorpscafés. De eetgelegenheden zijn vooral geconcentreerd rond en in de deelgemeente Kortemark.

Een up-to-date lijst van restaurants en cafés is te vinden op de website www.kortemark.be

(zie 2.3 voor meer info)

2 Sites met onthaalinfrastructuur

2.1 Archeologisch Site-Museum

Het **Archeologisch Site-Museum** geeft een overzicht van alle archeologische vondsten in Kortemark. Het werd opgericht in 1994 met de steun van de Europese Gemeenschap en de gemeente.

Het toont de bezoeker de resultaten van de laatste opgravingen van de bronstijd tot de middeleeuwen en dit onder vier thema's:

De muntschat van Werken Niet ver van de Romeinse Heirweg die Aardenburg met Cassel verbond – nu “de Steenstraat” – werd in 1898 door kinderen een aarden pot met munten gevonden. De munten werden als Romeins geïdentificeerd. Vermoedelijk ging het om de opgespaarde soldij van een soldaat. Ook andere munten werden er gevonden (o.a. de bronzen sesterius van Marcus Aurelius). De munten worden voorgesteld aan de hand van vergrote foto's en originele stukken.

De Hoge Andjoen motte De “Hoge Andjoen”, de achter de kerk gelegen Motte van 6m hoog en 180m omtrek, is een vroegmiddeleeuwse nederzetting (8e – 9e eeuw). Deze weinig gekende periode uit onze geschiedenis wordt in het museum verduidelijkt aan de hand van o.a. een reconstructie van een waterput, een transparant opengewerkte wand met de verschillende bodemlagen, opgegraven voorwerpen en de maquette van de motte. Ook fotografie van tijdens de opgraving komt aan bod. De foto's geven een mooi beeld van de opgravingen.

De abdij van Hemelsdale In 1295, enkele jaren na de bouw van een klooster voor de Rijke Claren, vestigden de Cisterciënzerinnen van Hemelsdale zich in de abdij. Zij verbleven er tot 1578: het moment waarop hun klooster door de Geuzen volledig werd verwoest. Archeologische opgravingen hebben reeds een gedeelte van de abdijsgronden blootgelegd. De resultaten van deze opgraving worden in het museum tentoongesteld: reconstructie van twee graven, aardewerk, munten,...

Grafheuvels uit de bronstijd In 1990 leidde luchtfotografie tot de ontdekking van twee grote cirkels in Kortemark (Koutermolenstraat). Een noodopgraving in 1992 toonde aan dat het ging om 2 grafheuvels uit de bronstijd. Het ontstaan van de grafheuvels werd gedateerd tussen 2100 en 1100 v.C. Vandaag zijn de cirkels echter uit het landschap verdwenen door verkaveling. Naast de foto's zijn ook voorwerpen te zien die in de omgeving werden gevonden.

Voor het museum werd ook een archeologiekoffer uitgewerkt. De archeokoffer is een educatief project rond archeologie voor het 4de, 5de en 6de leerjaar van het lager onderwijs en de 1ste graad van het middelbaar onderwijs. In de koffer vindt men typische voorwerpen die archeologen tijdens hun opgravingen gebruiken maar ook verschillende aardewerken potjes, foto's en informatiefiches. Aan de hand van tal van doe-opdrachten en denkvragen leren kinderen meer over archeologie, vondsten en de gebruiken van mensen in verschillende periodes. De archeokoffer wil vooral kinderen de kans geven archeologie zelf te ontdekken en te ervaren. De koffer is gratis te huren. Hij bevat eveneens een werkmap voor de leerlingen en een uitgebreide lesmap voor de leerkrachten. Het Archeologisch Site-Museum ontwikkelde de koffers in samenwerking met het VIOE (Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed) en de provincie West-Vlaanderen.³

Sinds april 2012 kan je het museum ook bezoeken met de zakcomputer. Op een interactieve manier en aan de hand van een aantal vragen kan je kennismaken met de wereld van de archeologie.

3 Sites zonder onthaalinfrastructuur

3.1 Molens

3.1.1 Couchezmolen

Zarrenlindestraat 51 – 8610 Zarren

De Couchezmolen dateert van 1869. Het is een bakstenen stellingmolen met benedenverdieping en 7 zolders. Met zijn 25m hoogte tot aan de nok van de molenkap is het nog steeds één van de hoogste complete stenen windmolens van België. Hij overleefde merkwaardig genoeg de eerste wereldoorlog en bleef draaien tot in 1949. In 1997 kwam de molen in erfpacht van de gemeente met het doel de molen grondig te restaureren. Sinds eind 2003 beschikt Zarren weer over 2 maalvaardige molens. De Zarrense tandem Wullepitmolen – Couchezmolen; 2 maalvaardige molens op 1 kilometer afstand van elkaar en in elkaars zicht is trouwens landschappelijk een zeldzaamheid in België.

De Couchezmolen werd in 2006, in samenwerking met de Provincie West-Vlaanderen, ingericht als **molenmuseum**. Er gaat aandacht uit naar de bestaande en verdwenen molens uit de gemeente Kortemark en naar het proces van graan tot brood.

³ www.kortemark.be

De molen is toegankelijk elke zondag van april tot eind september telkens van 14u tot 18u of na telefonische afspraak met de dienst Toerisme.
gesloten op officiële feestdagen
gratis toegang⁴

3.1.2 Koutermolen

Koutermolenstraat 7 - 8610 Kortemark

De allereerste Koutermolen dateert van het einde van de 13de eeuw. Een echte bouwdatum kan niet teruggevonden worden. De molen werd immers tijdens verschillende perioden samengesteld met onderdelen van andere molens. De molen heeft er naast zijn rol van graanmolen ook een carrière opzitten als olieslagerij. De molen is beschermd sinds april 1944. Tussen 1964 en 1966 werd hij grondig gerestaureerd. Momenteel onderzoekt de gemeente een mogelijke erfpacht.

Open: is momenteel (voorjaar 2012) niet te bezoeken⁵

3.1.3 Kruisstraatmolen

Vladslostraat - Werken

De Kruisstraatmolen ofwel Berghe's molen uit 1773 werd in 1921 overgebracht uit Torhout, ter vervanging van de in WO I stukgeschoten molen. Het is een 3 zolder-molen, wat betekent dat er een extra zolder, de "hel", werd voorzien onder de graanzolder. Daar werd het meel tot bloem gezuiverd door de builmolen. De molen werd uitgebaat tot 1975. De Kruisstraatmolen is eigendom van de gemeente Kortemark en is beschermd sinds 14 april 1944 en gerestaureerd in 1992.

Open: minstens elke eerste zondag van de maanden april tem september van 14 u. tot 18 u. Groepen op afspraak.⁶ Momenteel in restauratie (niet geopend voor publiek)

3.1.4 Wullepitmolen

Molenstraat (wijk Zarren-Linde) - 8610 Zarren

De Wullepitmolen, een standaardmolen op 4 bakstenen teerlingen is een 17de eeuwse molen. Hij werd opgericht in Zerkegem in 1623 en naar Zarren overgebracht in 1923 ter vervanging van het in WO I vernielde exemplaar.

In 1994 werd de molen aangekocht door de provincie met het doel hem te restaureren.

Open: minstens elke eerste zondag van april t.e.m. september van 14u00 tot 18u00.
Groepen op afspraak.⁷

⁴ www.kortemark.be

⁵ www.kortemark.be

⁶ www.kortemark.be

⁷ www.kortemark.be

3.2 Kerken

3.2.1 Sint Bartholomeuskerk

De neo-gotische driebeukige kerk te Kortemark werd kort na de 1ste Wereldoorlog in geel en rood gevlamde baksteen heropgebouwd. Het dak en de torenspits krijgen een leisteen afdekking. De zeshoekige spitse toren, die naast het ingangsportaal oprijst, bevindt zich op een onconventionele plaats. De oostelijke zijbeuk vertoont een vijfhoekige uitbouw die fungeert als doopkapel. Het gebruik van verschillende steensoorten (gekleurde baksteen, hardsteen voor de friezen, doorlopende waterlijsten, vensterdorpels, aanzet van de verdiepingen) accentueert de neo-gotische opzet.⁸

3.2.2 Sint Martinuskerk

De Sint-Martinuskerk te Werken gaat terug op een Romaans bedehuis van omstreeks 1200. Tot WO I bleven van de Romaanse kerk enkel de achtkantige viertoren, de noordelijke transeptgevel en een deel van de westgevel bewaard. Het koor en de beuken dateerden uit 1617. In 1918 werd de kerk vernield. Ze werd van 1922 tot 1925 naar de plannen van de Brugse architecten Theo Raison en Jozef Viérin wederopgebouwd. De noordelijke transeptgevel werd in de oorspronkelijke veldsteen heropgetrokken en van drie Romaanse boogvensters voorzien. Het Romaanse noordportaal met zuiltjes is nog authentiek. In 1943 brandde de kerk uit, maar van 1948 tot 1950 werd ze gerestaureerd door architect Jozef Viérin. De brandglasramen uit 1952-1954 van de Brugse glazenier Michiel Martens brengen teksten en voorstellingen met betrekking tot de geschiedenis van de kerk. De Sint-Martinuskerk met de populieren en linden, de beukenhaag, de authentiek, rondvormige kruisweg met 7 kapelletjes en de Hoge Andjoen zijn als landschap beschermd.⁹

3.2.3 Sint Hadrianuskerk

De Sint-Hadrianuskerk (1614) te Handzame is een gotische driebeukige hallenkerk, zoals er in de Westhoek veel zijn. In 1921-1922 werd de kerk heropgebouwd na de ernstige beschadigingen tijdens de 1e Wereldoorlog.

Zowel binnen als buiten heeft de kerk haar vroeger uitzicht nagenoeg behouden. Aan de kerk werd een nieuwe elegantere neogotische torenspits gegeven. Binnenin is de invloed van de neogotiek ingrijpender geweest.

Het accentueren van constructieve elementen als bogen en zuilen en het verhogen van het gewelf onder de vieringtoren (1921-1922) hebben van het interieur van de kerk een authentieke neogotische ruimte gemaakt. Deze neogotische decoratie dateert uiteraard van na WO I.¹⁰

3.2.4 Sint Dionysiuskerk

De parochiekerk van Zarren werd tijdens de Eerste Wereldoorlog zwaar beschadigd en

⁸ www.kortemark.be

⁹ www.kortemark.be

¹⁰ www.kortemark.be

heropgebouwd in de periode 1922-1924.

Reeds in 1112 was er sprake van een kerk in Zarren, deze werd meerdere keren verwoest (Beeldenstorm, Franse soldaten 17^e eeuw, ...). De vooroorlogse kerk dateerde van halfweg de 19^e eeuw.

Naast het hoofdportaal is de zogenaamde "roepsteen" bewaard.¹¹

3.2.5 Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk

Deze kapel werd in de periode 1869-1871 gebouwd te Edewalle waar het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Troost wordt vereerd.

Na beschadiging in de Eerste Wereldoorlog werd de kerk hersteld in 1920. In 1924 worden de steunberen bijgebouwd zodat de kapel meer het uitzicht van een kerk krijgt.¹²

3.3 Archeologische sites

In dit overzicht worden de voornaamste archeologische sites opgenomen.

3.3.1 De Hoge Andjoen motte

De "Hoge Andjoen", de achter de kerk gelegen Motte van 6m hoog en 180m omtrek, is een vroegmiddeleeuwse nederzetting (8e – 9e eeuw).

3.3.2 Grafheuvels uit de bronstijd

In 1990 leidde luchtfotografie tot de ontdekking van twee grote cirkels in Kortemark (Koutermolenstraat). Een noodopgraving in 1992 toonde aan dat het ging om 2 grafheuvels uit de bronstijd. Het ontstaan van de grafheuvels werd gedateerd tussen 2100 en 1100 v.C. Vandaag zijn de cirkels echter uit het landschap verdwenen door verkaveling.

3.3.3 De Steenstraat

De Steenstraat is een historisch belangrijke straat die teruggaat op een "diverticula", een secundaire Romeinse heirbaan, tussen Cassel (Noord-Frankrijk) en Aardenburg (Nederland), via Brugge. In 1898 vinden kinderen op een heuveltje aan de Colvebeek, tussen de Hogestraat en de Steenstraat, een aarden pot met Romeinse muntstukken voornamelijk daterend uit de tijd van de soldatenkeizers Postumus, Gallienus, Trajanus en Commodus (2de, 3de eeuw). In 1950 vindt men in de omgeving van de Steenstraat, een gouden muntstuk en iets verderop een bronzen muntstuk, beiden uit de Romeinse periode. Bij het kasseien van de weg in 1859 treft men op verschillende plaatsen keien en ruwe veldstenen aan op een gemiddelde diepte van anderhalve meter. Op de plaatsen waar de Steenstraat de "Bethoosterse broeken" doorkruist trof men volgende opbouw aan: dwarsbalken met daarop een laag boomstammen en tenslotte een laag veldstenen overdekt met kiezel of keien.¹³

¹¹ www.vioe.be

¹² www.vioe.be

¹³ Slembrouck B., Werken. Heemkundige studie over de gemeente Werken, Werken, 1955

3.3.4 Vrouw Hille Wal

Steenstraat z.nr. Motte, zogenaamd "Vrouw Hille Wal", ook gekend als "Rondlopermotte" of "Onze-Lieve-Vrouwmotte". Gelegen in de vallei van de Bovekerkse Beek vlakbij (ten noorden van) de Steenstraat. Het betreft een kleine castrale motte uit de 11de-12de eeuw: een motteheuvel van ca. vier meter hoog, een gracht van ca. anderhalve meter breed, basisdiameter 29 meter. Ten westen situeert zich de aansluiting van het voorhof met lokale depressies die de oorspronkelijk 'vierkante' omwalling aanduiden. De oostzijde van de mottegracht is voorzien van een buitenwal.¹⁴

3.4 Andere:

3.4.1 Handzamevallei

Het is vooral het Handzamebroek (tussen Barisdam en Handzame), waar de Handzamevaart nog kronkelt of meandert, dat een sterke aantrekkingskracht uitoefent op watervogels en steltlopers. Dit gebied staat immers niet onder directe invloed van de pompstations en overstroomt nog vrij regelmatig op een oppervlakte van enkele tientallen hectaren. De vallei is veel meer dan een overwinteringsgebied voor waterwild. Het is daarnaast ook een waardevol gebied voor tal van roofvogels. Ook in het broedseizoen is de vallei belangrijk voor tal van soorten. Naast vogels zijn ook de typische planten van een valleigebied erg afhankelijk van dat water. Tegenwoordig zijn vooral de grote vossestaart, en zijn verwant, de geknikte vossestaart aspectbepalend. De vossestaart is een vroegbloeiende grassoort die, in mei en juni, de velden met roomwitte tot paarse bloeiwijzen kleurt.¹⁵

3.4.2 Natuurgebied Ruidenberg

Het natuurterrein Ruidenberg werd in 1998 aangekocht door het gemeentebestuur van Kortemark. Het terrein, 2.80 ha groot, is een moerassig stuk land met bos, gelegen aan de voet van de zuidelijke helling van de Ruidenberg. Op de Ferrariskaart was het terrein nog een uitloper van het bos van Wijnendale. Het gebied is al altijd een drassig stuk geweest omdat het water van de Ruidenberg hier uitstuwt. De 1ste arm van de Kolvebeek ontspringt aan de NO-grens van het terrein. De 2de arm ontspringt in het bosje iets verderop. Een groot deel van de grond is op het gewestplan ingekleurd als natuurgebied, de rest als landschappelijk waardevol gebied.

Knotwilgenrijen omzomen het gebied en geven het landschap zijn typisch uitzicht. Het weiland wordt regelmatig begraasd maar niet bemest. Dit zorgt voor een verarming van de bodem. Hierdoor krijgen de kruiden meer de kans om zich uit te breiden en krijgen nieuwe soorten ook de kans om zich te vestigen. Dotterbloem en Engelboterbloem zijn al te vinden in het weiland. Het natuurterrein Ruidenberg kan op aanvraag bezocht worden met een gids.¹⁶

3.4.3 Bedrijven

¹⁴ www.vioe.be

¹⁵ www.kortemark.be

¹⁶ www.kortemark.be

Een deel van de bedrijven uit Kortemark zijn bereid groepen te ontvangen. Dit onderdeel kan eventueel meegenomen worden in groepsarrangementen georganiseerd door de dienst toerisme.

3.4.4 Waterputten Kortemark

In het centrum van Kortemark bevinden zich een aantal waterputten die binnen het toeristisch-recreatieve luik van de gemeente een rol spelen of kunnen spelen.

De zogenaamde “stationsputten” bestaan uit drie bekkens. Twee van deze putten zijn wachtbekkens (o.a. één droogbekken) en hebben als doel overstromingen te voorkomen. Bij zware regenval komen 3 rivieren uit het Krekedal hier samen. Dit gegeven zorgde al meerdere keren voor wateroverlast. Dankzij deze twee wachtbekkens is dit risico verminderd. Ook de stationsput, die in het verleden als watervoorraad voor stoomtreinen diende, bevindt zich op deze site. Deze laatste wordt nu voornamelijk als hengelpot gebruikt. Het “droogbekken” kan bij vriesweer gevuld worden en als schaatspiste gebruikt worden. Dit werd nog toegepast in de winter 2009 en 2011-2012. De gemeente beschikt over een heus draaiboek die gedetailleerd de acties bij vriesweer bundelt.

Deze site is een groenzone van ongeveer 7ha en is een perfect wandelgebied.

Achter het gemeentehuis bevinden zich de gewezen waterzuiveringsputten van de firma Talpe. Deze werden aangekocht door ANB en zullen binnenkort met de gemeente geruild worden voor het speelbos op de Ruidenberg. Ook deze site kan een recreatieve functie krijgen.

Beide sites kunnen, samen met de oude spoorwegbedding Kortemark-Boezinge, een wandellus vormen.

Het nieuwe fietspad ter hoogte van Handzame kan de perfecte aansluiting vormen tussen de waterputten te Kortemark en de broeken. Op die manier worden de twee belangrijke watergebieden van Kortemark verbonden. Toerisme en recreatie moeten binnen Kortemark een hefboom worden om “het bang zijn van water” te laten overgaan in “leven met water”.

Ook de georganiseerde kajaktochten op de Handzamevaart (zie verder: evenementen) passen binnen dit geheel.

4 Route-infrastructuur

4.1 Fietsroutes

4.1.1 Krekedalroute

De Krekedalroute (47 km) verkent de vallei van de Krekebeek, die in het verlengde van de Handzamevaart een oostelijke uitloper van het IJzerbekken vormt. Drie geografische streken ontmoeten hier elkaar: de polders, de zandstreek en de zandleemstreek. De tocht start in Diksmuide en verkent vooreerst een stuk broekland. Van daar gaat het richting Koekelare waar, op de grens met Torhoutse Houtland, de Ruidenberg wordt bereikt. In Kortemark wordt het Krekedal weer opgezocht. Namen van vergeten zeehaventjes herinneren aan de belangrijke rol die de vallei in het middeleeuwse handelsleven speelde. De terugweg leidt langs Werken, Houthulst en Klerken. De route is bewegwijzerd en kost 2 euro.

4.1.2 Molenroute

De Molenfietsroute (30 km) brengt u via de meest rustige en landelijke wegen van het Krekedal langs de 4 prachtige molens van de gemeente. Het waren er ooit 27. Met de Wullepit- en Couchezmolen (de hoogste stenen molen in België) in Zarren, de Kruisstraatmolen in Werken en de Koutermolen in Kortemark mag de gemeente zich terecht profileren als molendorp. De route loopt over een vlak tot licht hellend parcours en goede wegen. Zo kan elke fietser naast de molens, ook de mooiste stukjes natuur in de gemeente ontdekken. De route is bewegwijzerd en gratis te verkrijgen.

4.1.3 Plattelandskijkroute

Kortemark heeft een zeer gevarieerd landschap, gaande van de heuvel van de Ruidenberg tot de vallei van de Broeken. In dit prachtige natuurlandschap stellen we, met deze plattelandskijkroute (36 km), een zeventiental boerderijen en producenten van streekspecialiteiten voor. De bedrijven hebben zich in de loop van de laatste jaren in diverse richtingen gespecialiseerd. Alles wordt aanschouwelijk voorgesteld op verzorgde panelen. De route is bewegwijzerd en gratis te verkrijgen.

4.1.4 Fietsknooppuntennetwerk

De gemeente Kortemark is opgenomen in het fietsnetwerk van de Westhoek. Via een netwerk van knooppunten kunnen fietsers op deze manier hun eigen route uitstippelen. Dankzij dit netwerk krijgen de fietsers de mooiste plekjes van de gemeente te zien en dit via verkeersluwe en mooie wegen.

5 Evenementen en arrangementen

5.1 Evenementen

Onderstaande toeristische evenementen worden door de toeristische dienst georganiseerd:

5.1.1 Open Museum Namiddag

Jaarlijks wordt in het Archeologisch Site-Museum te Werken een Open Museum Namiddag georganiseerd. In het verleden was dit een Vlaams initiatief (Open Museumavond), nu wordt dit lokaal gedragen. Er zijn rondleidingen in het museum, een begeleide wandeling in de omgeving met gids, promotie van streekproducten, ... Deze activiteit vindt plaats eind april en is gratis

5.1.2 Kortemark Natuurlijk

Op enkele data worden gratis landschapswandelingen georganiseerd in de broeken van Werken onder begeleiding van een natuurgids. In 2011 werden 3 wandelingen georganiseerd.

5.1.3 Kajakken in Kortemark

In 2011 werden voor het eerst kajaktochten georganiseerd op 3 vaste data. Deze afvaarten, van Werken (Barisdam) tot Diksmuide waren een groot succes.

5.1.4 Zomerzoektocht

Al jarenlang wordt vanuit de dienst toerisme een zomerzoektocht per fiets georganiseerd.

Deze zoektochten zijn jaarlijks succesvol en blijven een constante in de organisatie van de toeristische dienst.

5.1.5 Molendag

Als gemeente met meerdere molens worden jaarlijks ook een aantal van de molens opengesteld bij de molendagen. De bezoekers krijgen tijdens de molendagen uitleg door de molenaar.

5.2 Arrangementen

De toeristische dienst biedt momenteel een 5-tal arrangementen aan. Het betreffen geen uitgewerkte dagarrangementen maar wel korte bezoeken en uitstappen in de gemeente:

- Bezoek met gids aan het Archeologisch Site-Museum
- Bezoek met molenaar en proevertje graanjenever in Couchezmolen – Molenmuseum
- Rondleiding en degustatie bij Handsaeme Foie Gras
- Rondleiding in het Kruidenpervisum
- Landschapswandeling in de Broeken
- Whisky proeven in Sint-Antonius te Werken
- Rondleiding in de Witloofkwekerij 'D'oude Linde' + product van eigen kweek om mee te nemen

6 Streekproducten

De ganzen-, eenden- en everzwijnenkwekerij Handsaeme Foie Gras is de koptrekker wat streekproducten betreft in de gemeente. Men vervaardigt er op ambachtelijke wijze foie gras, fijne terrines en pasteien, artisanale charcuterie, ... Dit bedrijf is opgenomen in het arrangementenaanbod van de gemeente.

Een aantal plaatselijke bakkers en patissiers vervaardigen ook een paar streekgebonden lekkernijen. Enkele vbn: Kreketaart, Koutermolenbrood, Kortemarks Molenkoekje, Molenbrood, Oerbrood, Zarrentaart, ...

Chocolaterie Willaert is tot ver buiten de gemeente gekend voor zijn chocoladebereidingen en pralines.

7 Mobiliteit

De spoorlijn Deinze-De Panne en het station van Kortemark zijn een gigantische troef voor de gemeente. Elk uur zijn er verbindingen richting de grote Belgische steden, de nationale luchthaven en de kust.

Naast de Belbus lopen heel wat buslijnen door de gemeente die de deelgemeenten onderling met elkaar verbinden maar ook voor rechtstreekse aansluiting zorgen met gemeenten en steden als Lichtervelde, Veurne, Diksmuide, Houthulst, Roeselare, Hoogdele, Torhout, Eernegem, Gistel en Oostende.

Deze busverbindingen hebben niet altijd een regelmatig rijschema. Zo zijn sommige lijnen enkel in werking tijdens schooldagen en zijn op sommige lijnen maximum 3 verbindingen per dag.

Wie in het station van Kortemark aankomt kan vaak niet of slechts uitzonderlijk de deelgemeenten bereiken via het openbaar vervoer.

Hoofdstuk 4: SWOT-analyse

Sterktes:

- Het landelijke karakter van de gemeente is een onmiskenbare troef. De openheid van het landschap straalt rust uit en vormt op die manier het ideale decor voor de lichte recreatievormen. Ook het rustieke karakter van het landschap en de bijhorende streekeigen architectuur vormen een typisch en harmonieus geheel.
- De verschillende episodes uit de streekgeschiedenis die hun sporen hebben nagelaten op het grondgebied van de gemeente, leveren de bouwstenen van een mozaiek aan getuigenissen en relictten. Dit palet aan verhalen vormt een uniek geheel dat geëxploiteerd kan worden naar de toerist en de bezoeker toe.
- De Handzamevallei en de Ruidenberg vormen twee focuspunten in het landschap waar natuur en milieu sterk aanwezig zijn. Deze twee clusters voorzien de gemeente van het decor om ook een natuurecologisch verhaal naar voor te brengen. Bovendien laat dit natuurlandschap ook de lichte recreatie toe.
- De verschillende molens die nog in de gemeente aanwezig zijn, vertellen elk op zich een verhaal of een geschiedenis. De molens zijn van ver herkenbaar in het landschap. Ze oefenen op die manier een zekere aantrekkingskracht uit die uitgespeeld kan worden. De nog maalvaardige molens bieden bovendien ook de mogelijkheid tot demonstraties en workshops naar families met kinderen toe.
- Het dorp Werken vormt zowat de staalkaart van de mogelijkheden die er in de gemeente Kortemark aan te treffen zijn. Het dorp heeft een zeer rijke geschiedenis, ligt midden in de Handzamevallei, er is de motte, je vindt er ook de Steenstraat, ... Werken leent zich uitstekend om de bezoeker van alle mogelijke zaken te laten proeven. Daarom lijkt het ook voor de hand liggend om net Werken als onthaalpunt of instappunt in te richten. De doorverwijzing naar de rest van de gemeente kan van hieruit gebeuren.
- Het fietsknooppuntennetwerk dat ook in Kortemark goed uitgewerkt is vormt een belangrijke meerwaarde voor de bezoeker. Ook de thematische fietsroutes die de gemeente rijk is zorgen voor een gevarieerd aanbod voor de fietser die zich aan het Kortemarkse landschap wil meten.
- In samenwerking met het Regionaal Landschap IJzer en Polder werd recent een inventaris opgemaakt van de trage wegen in de gemeente. Uit deze inventaris werden actiepunten gedestilleerd.
- Het laatste sterke punt van de gemeente is niet het minste: de centrale ligging in de provincie en de aanwezigheid van het station. Hierdoor is de gemeente zeer bereikbaar: de treinverbinding naar het binnenland is zeer goed en vlot.

Zwaktes:

- Het toeristisch verhaal dat op dit moment in de gemeente wordt gebracht is zeer gebrekkig en onsamenhangend.
- Het museum is wat verouderd en is wat rommelig. De lay-out van het museum is aan vernieuwing toe, met daarbij ook het gebruik maken van de moderne technologie. De ontbrekende link tussen het museum en de eigenlijke archeologische site is eveneens een belangrijk werkpunt.
- De gemeente kan op zich een sterk en gevarieerd verhaal brengen, maar dit is tot nog toe te veel geconcentreerd in Werken. De rest van de gemeente hangt er letterlijk van op afstand aan vast.
- Er is op dit moment zo goed als geen communicatie en samenwerking tussen de dienst voor toerisme en de lokale toeristische partners.
- De gemeente Kortemark bevindt zich op de wip tussen twee regio's: de Westhoek enerzijds en het Houtland anderzijds. Daardoor kan de gemeente meeliften op twee

stromen, maar is er ook een groot gebrek aan echte identificatiemogelijkheden.

- De middelen die op toerisme ingezet kunnen worden zijn eerder beperkt.
- Het ontbreekt op dit moment aan doelgroepgericht werken binnen toerisme op de gemeente Kortemark
- Er zijn weinig echt goede arrangementen te vinden op vlak van toerisme binnen de gemeente.
- Er is een negatief beeld door de toenemende verrommeling langsheen de grote verkeersassen.
- Er zijn niet veel echt toeristische trekpleisters op de gemeente
- Er is te weinig personeel op de dienst voor toerisme.
- De ReCa is eerder beperkt op de gemeente
- Het openbaar vervoer binnen de gemeente is beperkt.
- Bij momenten moeilijke samenwerking tussen diverse gemeentediensten (bv: samenwerking dienst toerisme/cultuur met milieudienst en technische dienst i.f.v. dragen wegen-beleid)

Kansen:

- Er lijken zich mogelijkheden aan te dienen op het vlak van bovenlokale samenwerkingsmogelijkheden. Een samenwerken met grotere centra als Diksmuide en Torhout kan een oplossing betekenen voor sommige van de lokale tekorten en problemen.
- Er lijkt een mogelijke samenwerking te kunnen ontstaan met het bezoekerscentrum de Otter.
- De opportuniteiten die aangereikt worden door het project “3 Mussen”.
- De op til zijnde uitbreiding van het provinciaal wandelnetwerk en de recente inventaris van trage wegen biedt een aantal interessante mogelijkheden voor de gemeente.
- De dorpskernvernieuwing van Werken biedt de mogelijkheid een aantal zaken in de inrichting van de openbare ruimte mee te nemen.
- Het LEADER-dossier voor de herwerking van het museum in Werken en de opzet van het DOP biedt mogelijkheden om een aantal zaken binnen de opzet van het museum aan te pakken.
- De op til zijnde herdenkingen rond WO I kunnen, al zij het in beperkte mate, ook mogelijkheden bieden voor de verdere ontwikkeling van toerisme in de gemeente.
- Het feit dat er over de invulling van het museum gedebatteerd kan worden, zou ertoe kunnen leiden dat het Werkense museum zich als proefproject opwerpt in de zoektocht naar het nieuwe concept “museum van de 21ste eeuw”.
- De industriële geschiedenis van de gemeente en de streekproducten zijn zo goed als niet ontsloten en bieden dus nog veel mogelijkheden.
- Ook de spoorweg, de Vrijbosroute, is zo goed als nog niet geëxploiteerd.
- De diverse waterputten in Kortemark bieden heel wat kansen naar waterrecreatie toe.

Bedreigingen:

- De bovenlokale samenwerkingsmogelijkheden kunnen een bedreiging vormen voor de eigenheid van de gemeente. Grotere centra als Diksmuide of Torhout kunnen te veel van de koek en de aandacht naar zich toe trekken.
- De ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente kunnen een bedreiging vormen voor het open groene landschap en de landelijk, rustieke kwaliteit van het landschap.
- De uitgestrektheid van het grondgebied van de gemeente in contrast met de concentratie van de verhaallijnen in Werken.
- De soms moeilijke samenwerking tussen diverse gemeentediensten vertraagt het trage wegen-project en de uitbouw van een wandelnetwerk.

- De verbinding met het openbaar vervoer tussen Werken als centraal toeristisch punt en het station van Kortemark als grote invalsweg is beperkt.
- Het verhaal van de opbouw naar het WOI-herdenkingstijdperk kan voor andere streekverhalen een grote schaduw betekenen.

Hoofdstuk 5: strategische doelstellingen en visie

1 Strategische doelstellingen

Na de SWOT-analyse kunnen een aantal strategische doelstellingen naar voren geschoven worden:

- uitwerken van een bezoekerscentrum rond de Handzamevallei in het archeologisch site-museum als satelliet van BC De Otter. De volledige invulling van het museum moet herbekeken worden.
- vanuit Werken inzetten op NME met het archeologisch/historisch verhaal als onderdeel van deze werking. De focus wordt verlegd van het historische uitgangspunt naar het natuurverhaal.
- Werken wordt het instappunt van de gemeente Kortemark op toeristisch vlak. Dit instappunt heeft een doorverwijsfunctie naar de andere toeristisch interessante sites in Kortemark (bv: Ruidenberg, Handzamevallei, recreatieve routes, ...)
- Uitwerken DOP en digitale routestructuren in en rond Werken (LEADER). Het DOP zorgt voor onbemand onthaal en vangt hierdoor het personeelstekort deels op.
- Uitwerken van een lokaal netwerk van toeristische infopunten. Door het verspreiden van toeristische brochures en andere informatie bij o.a. de lokale horeca kan de toerist ook buiten de openingsuren van de dienst toerisme de nodige informatie bekomen.
- Herbekijken toegang tot archeologisch site-museum/BC Handzamevallei. Werken aan betere ontsluiting, betere bereikbaarheid en visibiliteit. Niet enkel lokaal ter plaatse, maar ook de verbinding met het openbaar vervoer of met huur-/leenfietsen vanuit Kortemark (station) verbeteren.
- Extra inzetten op ontsluiting en exploitatie (NME) van het natuurdomein Ruidenberg. Er moet onderzocht worden of een samenwerking met Torhout hier voordelen kan bieden.
- Onderzoeken van mogelijkheden tot intergemeentelijke samenwerkingen (Diksmuide, Torhout, Houthulst, Koekelare, Staden). Zowel op vlak van toeristisch onthaal, als op het organiseren van evenementen, arrangementen en het uitbrengen van publicaties.
- Verder blijven inzetten op Trage Wegen. Deze bundelen in lusvorm of aansluiten bij een ruimer provinciaal wandelnetwerk. Ook blijvend aandacht hebben voor de verbetering van de fietsroutes.
- Contacten leggen met regio TERF (verhaal van achter het front) betreffende 100-jarige herdenking W.O. 1. Mogelijke invalshoeken: het belang van de molens in W.O. 1, het belang van de Vrijbosroute als toevoerlijn, etc... Verder meewerken aan GINTER-projecten rond dit thema (kleinschalig).
- Uitwerken vernieuwende arrangementen (liefst in samenwerking met andere gemeenten of private partners) waarbij het natuur-historisch verhaal aan bod komt, maar waarbij ook aandacht is voor het industriële erfgoed (o.a. molens) van de

gemeente en de streekproducten.

- De dienstverlening naar de horeca toe is een werkpunt. Startende logiesverstrekkers vlugger contacteren en begeleiden is een must. Meer communiceren met en ondersteunen van bestaande horecazaken. Eén van de werkpunten is het aanbrenge van bewegwijzering naar logiesverstrekkers.
- Extra promoten van streekproducten door ze op te nemen in arrangementen, te vermelden op de website, integreren in evenementen, ...
- Er wordt extra ingezet op waterrecreatie. Evenementen als de zomerse kajaktochten op de Handzamevaart zijn daar reeds een bestaand voorbeeld van. Maar het ontwikkelen van de sites van de waterputten in Kortemark (stationsput, wachtbekkens en “putten Talpe”) kunnen in dat verhaal een grote rol spelen. De visie op water moet verschuiven van “angst voor water” naar “leven met water”.
- Door een toeristische “drive” te ontwikkelen kan een nieuwe/extra dynamiek ontstaan binnen de gemeente. Deze dynamiek moet er niet enkel voor zorgen om extra toeristen naar de gemeente te lokken, maar ook nieuwe inwoners en ondernemers. Toerisme is imago-bepalend voor de hele gemeente!

2 VISIE

Kortemark zal de komende jaren een asverschuiving doorvoeren binnen het toeristische beleid. Er zal volop worden ingezet op natuur. Waar vroeger het historische en archeologische verhaal de trekker was wordt dit nu NME. Werken zal hierbij een centrale rol gaan spelen met de ontwikkeling van een klein natuurzoekerscentrum als satelliet van BC De Otter in het Archeologisch Site-Museum.

De volledige Handzamevallei zal vanuit Werken beter ontsloten worden door het ontwikkelen van nieuwe (digitale) routestructuren en een dorpsonthaalpunt. Ook zal de toegang tot het toeristisch kantoor en museum herbekeken worden.

Water zal zowel in Werken als in het centrum van Kortemark een belangrijke plaats krijgen binnen dit natuurverhaal.

Er zal werk gemaakt worden van samenwerkingen met de buurgemeenten betreffende onthaal, communicatie en het ontwikkelen van arrangementen. Deze intergemeentelijke samenwerkingen kunnen enkel versterkend werken.

Een frequente communicatie met horeca en het extra promoten van streekproducten zal voor een nieuwe dynamiek zorgen in het toeristische landschap van Kortemark.